

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 607/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného PARA advokáti, s. r. o., Gagarinova 10/A, Bratislava, IČO 47 258 969, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti Mgr. Marek Para, proti príkazu Generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. IV/1 GPt 981/21/1000-6 z 5. novembra 2021, ako aj jeho postupu, ktorý vydaniu uvedeného príkazu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho základného práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 pododseku 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej aj „charta“) v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (ďalej len „smernica 2016/343/EÚ“) príkazom Generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) č. k. IV/1 GPt 981/21/1000-6 z 5. novembra 2021, ako aj jeho postupom, ktorý vydaniu uvedeného príkazu predchádzal, a to v súvislosti s prípravným konaním vedeným v trestnej veci sťažovateľa pod ČVS: PPZ-331/NKA-BA2-2020. Sťažovateľ navrhuje napadnutý príkaz zrušiť a vec vrátiť generálnemu prokurátorovi na ďalšie konanie a rozhodnutie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého príkazu generálneho prokurátora z 5. novembra 2021 a z ďalších na vec sa vzťahujúcich listín pripojených k ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:

3. Uznesením prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor špeciálnej prokuratúry“) č. k. VII/3 Gv 147/20/1000 z 22. októbra 2020 bolo začaté trestné stíhanie vo veci, okrem iného aj pre skutok právne kvalifikovaný ako zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona. V skutkovej vete (opise) daného skutku v označenom rozhodnutí sa priamo uvádza, že sťažovateľ a ďalšia osoba „*pôsobili*“ na „*najvyššej úrovni tejto skupiny*“, pričom „*d'alej zadávali úlohy a pokyny na plnenie vyššie popísaných činností pre nižšie postavených členov...*“.

4. Uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava 2, oddelenia vyšetrovania (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-331/NKA-BA2-2020 z 5. novembra 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre viacero skutkov vrátane skutku, pre ktorý bolo pôvodne začaté trestné stíhanie vo veci uznesením prokurátora špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 147/20/1000 z 22. októbra 2020 opísaným v predchádzajúcom bode. Sťažovateľ podal proti uzneseniu o vznesení obvinenia z 5. novembra 2020 sťažnosť, ktorá bola zamietnutá uznesením prokurátora špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 147/20/1000-152 z 11. januára 2021.

5. Uvedená trestná vec sťažovateľa bola v rámci prípravného konania vedená pod ČVS: PPZ-331/NKA-B2-2020 pod dozorom prokurátorov špeciálnej prokuratúry JUDr. Michala Šúreka a JUDr. Ondreja Repu, PhD., ktorý zároveň vydal uznesenie č. k. VII/3 Gv 147/20/1000 z 22. októbra 2020 o začatí trestného stíhania vo veci, ako aj uznesenie č. k. VII/3 Gv 147/20/1000-152 z 11. januára 2021 o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia z 5. novembra 2020. Od septembra 2021 už JUDr. Ondrej Repa, PhD., nebol dozorovým prokurátorom v danej sťažovateľovej trestnej veci.

6. Sťažovateľ podal 18. októbra 2021 generálnemu prokurátorovi návrh na odňatie trestnej veci vedenej pod ČVS: PPZ-331/NKA-B2-2020 z dozoru Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej aj „špeciálna prokuratúra“) a na jej prikázanie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej aj „generálna prokuratúra“), a to s poukazom na § 201 ods. 6 písm. a) v spojení s § 23 ods. 1 a 2 Trestného poriadku. Urobil tak na základe argumentácie, že v konaní podal proti dozorujúcim prokurátorom špeciálnej prokuratúry námietky zaujatosti, o ktorých dotknutí prokurátori odmietli konať, resp. do podania ústavnej sťažnosti o nich nerozhodli. Prokurátor špeciálnej prokuratúry JUDr. Ondrej Repa, PhD., zároveň už v uznesení o začatí trestného konania vo veci z 22. októbra 2022 sťažovateľa podľa jeho názoru „*priamo obvinil*“ zo spáchania skutku kvalifikovaného ako zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona (pozri bod 3 odôvodnenia), čo ho vylučovalo z rozhodovania o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia (analogicky k situácii, keď dá prokurátor pokyn na vznesenie obvinenia), no napriek tejto skutočnosti o sťažnosti sťažovateľa proti vzneseniu obvinenia konal a rozhodol uznesením z 11. januára 2021 (pozri body 4 a 5 odôvodnenia). Napokon sťažovateľ argumentoval, že napriek návrhom obhajoby neboli orgánmi činnými v trestnom konaní zabezpečené dôkazy, ktoré podľa jej presvedčenia môžu spochybniť pravdivosť a vierohodnosť dôkazov proti sťažovateľovi tým, že môžu potvrdiť ovplyvňovanie svedeckých výpovedí aj v sťažovateľovej trestnej veci. Obhajobe nebolo umožnené ani oboznámiť

sa s ich obsahom, hoci sú dostupné v spisoch týkajúcich sa trestných konaní súvisiacich s trestnou vecou sťažovateľa. Vyšetrovateľ nerozhodol ani o návrhu sťažovateľa z apríla 2021 na vykonanie dôkazu výsluchom svedka, ktorý mal v rámci inej trestnej veci vypovedať aj o skutočnostiach relevantných z hľadiska možnej manipulácie sťažovateľovho trestného stíhania.

7. Generálny prokurátor napadnutým príkazom z 5. novembra 2021 rozhodol, že sťažovateľovu trestnú vec vedenú pod ČVS: PPZ-331/NKA-B2-2020 špeciálnej prokuratúre neodníma. Svoje rozhodnutie odôvodnil absenciou zákonného oprávnenia generálneho prokurátora odňať vec špeciálnej prokuratúre a delegovať ju na prokuratúru inú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutému príkazu generálneho prokurátora z 5. novembra 2021 a jeho postupu, ktorý vydaniu príkazu predchádzal, podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť. Podľa jeho presvedčenia prokurátor, ktorý má pomer k veci alebo k osobe obvineného, resp. iným spôsobom prejaví svoju zaujatosť voči obvinenému, nemôže spĺňať požiadavku na dodržanie prezumpcie nevinoty podľa čl. 3 smernice 2016/343/EÚ, a teda vedenie spravodlivého konania.

9. Sťažovateľ však sám zdôrazňuje, že ústavnou sťažnosťou nesleduje posúdenie otázky, či špeciálny prokurátor má alebo nemá pomer k veci a či dozoroví prokurátori sú zaujatí, resp. majú pomer k veci alebo k osobe sťažovateľa, ani otázky, či existujú také vážne dôvody, ktoré zakladajú nevyhnutnosť potreby pre odňatie trestnej veci z dozoru špeciálnej prokuratúry. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha posúdenia otázky, či v prípade porušenia čl. 3 smernice 2016/343/EÚ má podľa čl. 47 pododsekov 1 a 2 charty v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice 2016/343/EÚ právo na podanie opravného prostriedku a kto má o ňom rozhodnúť, teda či má sťažovateľ napriek absencii vnútroštátnej úpravy nárok na konanie, v rámci ktorého by nestranný a nezaujatý súd alebo iný justičný orgán (generálny prokurátor) posúdil dôvody na odňatie veci a v danej otázke meritórne rozhodol. Generálny prokurátor, ktorý v napadnutom prípade nekonštatoval absenciu relevantných dôvodov na odňatie veci, ale na podklade absencie relevantnej vnútroštátnej úpravy sa nimi odmietol vecne zaoberať a následne rozhodnúť, preto porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 47 charty v spojení s čl. 10 smernice 2016/343/EÚ.

10. Sťažovateľ sa okrem už uvedeného práva na opravný prostriedok podľa práva Únie dovoľáva aj základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorej sa domáhal vo vzťahu ku generálnemu prokurátorovi. Ten ako jediný môže podľa sťažovateľa posúdiť možnú zaujatosť prokurátorov špeciálnej prokuratúry a ich spôsobilosť viesť objektívne, zákonné a spravodlivé stíhanie. Vzhľadom na rozsah a závažnosť právomocí, ktoré dozoroví prokurátori v trestnom konaní vykonávajú, je zásah a náprava zo strany generálneho prokurátora nevyhnutná už v prípravnom konaní. Náprava všeobecným súdom napríklad až v dovolacom konaní by podľa sťažovateľa nespĺnila svoj účel.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie jeho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho základného práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 charty v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice č. 2016/343/EÚ príkazom generálneho prokurátora, ktorý sa z dôvodu absencie vnútroštátnej právnej úpravy odmietol vecne zaoberať návrhom sťažovateľa na odňatie jeho trestnej veci z dozornej právomoci úradu špeciálnej prokuratúry.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy:

12. Súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy je okrem iného právo každého na to, aby príslušný orgán verejnej moci v jeho veci rozhodoval podľa relevantnej právnej normy, ktorá je súčasťou platného právneho poriadku Slovenskej republiky vrátane medzinárodných zmlúv, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a súčasne, aby v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (k tomu porovnaj *mutatis mutandis* napr. IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06, III. ÚS 104/2013, I. ÚS 583/2015, II. ÚS 470/2021 body 14 a 15 alebo IV. ÚS 289/2021 bod 14).

13. Hoci základné právo na súdnu a inú právnu ochranu nie je absolútne a domáhať sa ho možno len v medziach zákonov, ktoré ho vykonávajú (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), z povinnosti ústavne súladného výkladu (čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 152 ods. 4 ústavy) vyplýva ústavná povinnosť orgánov verejnej moci vrátane orgánov právnej ochrany (prokuratúru nevynímajúc) aplikovať v jednotlivých prípadoch príslušné zákonné ustanovenia upravujúce podmienky poskytovania súdnej alebo inej právnej ochrany spôsobom rešpektujúcim podstatu a zmysel uvedeného základného práva, resp. základných práv (tak práva na súdnu ochranu, ako aj práva na inú právnu ochranu).

14. Na druhej strane uvedenú ústavnú povinnosť limituje situácia, keď znenie aplikovaného právneho predpisu nepripúšťa alternatívy výkladu. Ústavne konformný výklad právnej normy (resp. výklad právnej normy vôbec) nemôže siahať tak ďaleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu (výklad *contra legem*) [napr. *mutatis mutandis* II. ÚS 244/09]. Je povinnosťou orgánov verejnej moci v situácii, keď právny predpis dovoľuje dvojaký výklad (jeden ústavne konformný a druhý ústavne nekonformný), vykladať právny predpis spôsobom ústavne konformným. Táto ústavná povinnosť orgánov verejnej moci sa však nedá použiť vtedy, keď jednoznačné znenie normatívneho textu vylučuje jeho interpretáciu iným spôsobom. V takom prípade by totiž odlišné ponímanie normatívneho textu bolo treba považovať za prejav arbitrárnosti (*mutatis mutandis* I. ÚS 338/06).

15. Sťažovateľ sa na základe § 201 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku domáhal použitia § 23 ods. 1 a 2 Trestného poriadku *per analogiam legis* (označené ustanovenia upravujú odňatie veci príslušnému súdu a jej prikázanie inému súdu, pozn.), navrhujúc, aby generálny prokurátor odňal jeho trestnú vec z dozoru prokurátora špeciálnej prokuratúry a prikázal ju prokurátorovi generálnej prokuratúry. Generálny prokurátor návrhu sťažovateľa nevyhovel s odôvodnením, že v prípade

trestných vecí patriacich do pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry bráni takémuto postupu výslovné ustanovenie § 55d ods. 3 písm. b) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“).

16. Podľa § 55d ods. 3 písm. b) zákona o prokuratúre špeciálny prokurátor zodpovedá za výkon svojej funkcie generálnemu prokurátorovi. Vo veciach patriacich do právomoci úradu špeciálnej prokuratúry (§ 55b) generálny prokurátor nie je oprávnený vykonať úkony za špeciálneho prokurátora alebo prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry alebo rozhodnúť, že ich vykoná iný podriadený prokurátor.

17. Účelom zriadenia špeciálnej prokuratúry bolo posilnenie boja proti najzávažnejším formám trestnej činnosti vrátane korupcie. Jedným z prostriedkov zaistenia dosiahnutia tohto cieľa bolo aj posilnenie autonómneho postavenia prokurátorov špeciálnej prokuratúry v hierarchicky organizovanom systéme prokuratúry, a to zavedením zákazu odňať vec špeciálnej prokuratúre [§ 55d ods. 3 písm. b) zákona o prokuratúre], ako aj zákazu vydať vo vzťahu k špeciálnej prokuratúre tzv. negatívny pokyn [§ 55d ods. 3 písm. a) zákona o prokuratúre]. Interpretácia a aplikácia právnych noriem zo strany generálneho prokurátora v danom prípade rešpektovala tak znenie § 55d ods. 3 písm. b) zákona o prokuratúre, ako aj jeho účel a z hľadiska rozhodovania sa medzi analogickým použitím všeobecnej právnej úpravy obsiahnutej v § 23 ods. 1 a 2 Trestného poriadku v spojení s § 201 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku a osobitnou úpravou vzťahu generálneho prokurátora a špeciálnej prokuratúry aj všeobecnú zásadu aplikácie práva *lex specialis derogat legi generali*.

18. Generálny prokurátor v posudzovanom prípade uplatnil štandardné metódy interpretácie právnych noriem, rešpektujúc ich účel, znenie, ako aj relevantný procesný kontext. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že právna úprava obsiahnutá v § 32 ods. 3, 4 a 5 písm. b) Trestného poriadku umožňovala sťažovateľovi namietat' zaujatost' prokurátorov špeciálnej prokuratúry vykonávajúcich dozor v jeho trestnej veci vrátane uplatnenia opravného prostriedku, o ktorom bol oprávnený rozhodnúť ich bezprostredne nadriadený prokurátor. V prípade zásahu do konania v sťažovateľovej trestnej veci bol tento prostriedok nápravy uplatniteľný aj voči samotnému špeciálnemu prokurátorovi (o opravnom prostriedku by bol oprávnený rozhodovať generálny prokurátor). Aj v prípade, ak by sa v okolnostiach sťažovateľovej veci javili uvedené prostriedky nápravy ako neúčinné, za podmienok upravených v § 363 až § 367 Trestného poriadku bol sťažovateľ oprávnený návrhom podaným generálnemu prokurátorovi napadnúť každé rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktorému predchádzalo, bol podľa sťažovateľovho názoru porušený zákon. Sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že ním namietaná zaujatost' dozorových prokurátorov v jeho trestnej veci sa preveruje, „a to aj v dôsledku podania návrhu podľa §§ 363 a nasl. Tr. por. vedeného pod sp. zn. IV/3 Pz 63/21/1000“ (str. 2 bod 5 ústavnej sťažnosti).

19. Generálny prokurátor je v zmysle § 363 až § 367 Trestného poriadku oprávnený a zároveň povinný preskúmať zákonnosť napádaného rozhodnutia prokurátora (vrátane prokurátora špeciálnej prokuratúry, ako aj samotného špeciálneho prokurátora) a taktiež zákonnosť procesného postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal. Pri tomto prieskume nie je dokonca ani viazaný rozsahom návrhu a môže rozhodnúť aj z vlastného podnetu bez návrhu (§ 364 ods. 2 Trestného poriadku). Podľa § 366 Trestného poriadku ak generálny prokurátor zistí, že zákon bol porušený, vysloví uznesením,

že napadnutým rozhodnutím alebo jeho časťou, alebo v konaní, ktoré rozhodnutiu predchádzalo, bol porušený zákon v prospech alebo v neprospech obvineného. Ak bol zákon porušený, generálny prokurátor súčasne s deklaratórnym výrokom o porušení zákona zruší napadnuté rozhodnutie alebo jeho časť, prípadne aj chybné konanie, ktoré mu predchádzalo. Zruší aj ďalšie rozhodnutia policajta a prokurátora, ktoré na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujú, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

20. Ak by pri využití tohto prostriedku nápravy sťažovateľ neuspel, môže sa ochrany svojich práv účinne dovolávať v štádiu po podaní obžaloby v konaní pred súdom (k tomu bližšie pozri body 32 až 35 odôvodnenia tohto rozhodnutia, ako aj nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009, str. 120 až 122).

21. Vzhľadom na uvedené skutočnosti nebola interpretácia a aplikácia trestnoprocesných noriem zo strany generálneho prokurátora v prípade sťažovateľom napadnutého príkazu generálneho prokurátora z 5. novembra 2021 v rozpore s podstatou a účelom základného práva na inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a neporušila označené základné právo sťažovateľa. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces podľa čl. 47 charty:

22. V rámci druhej argumentačnej línie ústavnej sťažnosti sťažovateľ v podstate namieta, že generálny prokurátor nemal s ohľadom na zásadu prednosti práva Európskej únie a zabezpečenia jeho plného účinku pri posudzovaní návrhu na odňatie sťažovateľovej veci špeciálnej prokuratúre aplikovať § 55 ods. 3 písm. b) zákona o prokuratúre, pretože tým, že na základe uvedeného návrhu vecne nepreskúmal sťažovateľovu argumentáciu o zaujatosti dozorových prokurátorov špeciálnej prokuratúry v jeho trestnej veci, ako aj zaujatosť samotného špeciálneho prokurátora a s tým súvisiace sťažovateľove pochybnosti o spôsobilosti špeciálnej prokuratúry viesť v jeho trestnej veci nestranný výkon dozoru v prípravnom konaní, došlo k porušeniu jeho základného práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa čl. 47 charty v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice 2016/343/EÚ.

23. Účelom smernice 2016/343/EÚ je posilnenie práva na spravodlivý proces v trestnom konaní stanovením spoločných minimálnych pravidiel ochrany procesných práv podozrivých a obvinených osôb týkajúcich sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní s cieľom posilniť vzájomnú dôveru členských štátov vo svoje systémy trestného súdnictva, a tým uľahčiť vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach.

24. V čl. 3 smernice 2016/343/EÚ sa členským štátom ukladá všeobecná povinnosť zabezpečiť, aby sa obvinené a podozrivé osoby považovali za nevinné, kým sa zákonným spôsobom nepreukáže ich vina.

25. V čl. 4 smernice 2016/343/EÚ sa členské štáty zaviazali prijať také opatrenia, aby sa vo verejných vyhláseniach orgánov verejnej moci (respektíve v súdnych rozhodnutiach mimo

rozhodnutí o vine) takéto osoby neoznačovali za vinné. Podľa uvedeného ustanovenia tým nie sú dotknuté úkony prokuratúry, ktoré majú za cieľ dokázať vinu podozrivej alebo obvinenej osoby, ani predbežné rozhodnutia procesnej povahy, ktoré prijímu justičné alebo iné príslušné orgány a ktoré sú založené na podozrení alebo usvedčujúcich dôkazoch. V čl. 5 sa ďalej rozvádza, že členské štáty prijímu opatrenia, aby v prípade, že to nie je nevyhnutné (kvôli bezpečnosti, zabráneniu úteku alebo kontaktu s tretími osobami), podozrivé alebo obvinené osoby neboli na súde alebo na verejnosti prezentované ako vinné prostredníctvom tzv. fyzických obmedzujúcich opatrení. Článok 6 deklaruje zásadu *in dubio pro reo* a zakazuje prenášať dôkazné bremeno na obhajobu. Dôkazné bremeno pri zisťovaní viny podozrivých a obvinených osôb má spočívať na prokuratúre, čím nie je dotknutá povinnosť sudcu ani príslušného súdu hľadať usvedčujúce aj oslobodzujúce dôkazy ani právo obhajoby predkladať dôkazy v súlade s platným vnútroštátnym právom. Článok 7 formuluje zásadu zákazu sebaobviňovania (právo odoprieť výpoveď a právo nevypovedať vo vlastný neprospech).

26. Pokiaľ ide o druhú časť smernice, v čl. 8 sa podozrivým alebo obvineným osobám výslovne garantuje právo byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, výnimky z uvedeného práva, ako aj právo týchto osôb byť informovaný o rozhodnutí o vine alebo nevine vydanom v ich neprítomnosti, a taktiež o možnosti toto rozhodnutie napadnúť, resp. o práve na nové súdne konanie. S tým súvisí aj deklarovanie práva týchto osôb v čl. 9 smernice 2016/343/EÚ na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie skutkovej podstaty veci vrátane preskúmania nových dôkazov a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia.

27. Napokon, podľa čl. 10 ods. 1 smernice 2016/343/EÚ majú členské štáty povinnosť zabezpečiť, aby podozrivé a obvinené osoby mali účinné opravné prostriedky v prípade porušenia ich práv vyplývajúcich z tejto smernice.

28. V nadväznosti na uvedenú sumarizáciu právnej regulácie obsiahnutej v smernici 2016/343/EÚ ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ nenamieta porušenie žiadneho zo špecifických aspektov prezumpcie neviny alebo práva byť prítomný na súdnom konaní uvedených v čl. 4 až 9 smernice 2016/343/EÚ. Práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom v zmysle čl. 47 charty v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice 2016/343/EÚ sa dovoľáva s poukazom na všeobecnú povinnosť členských štátov Európskej únie garantovať prezumpciu neviny v trestnom konaní podľa čl. 3 smernice 2016/343/EÚ. Uvedená skutočnosť môže nastoľovať otázku o aplikovateľnosti smernice 2016/343/EÚ na procesnú situáciu, v súvislosti s ktorou sa sťažovateľ na ústavný súd obrátil.

29. Ústavný súd však nepochybuje, že nestrannosť a nezaujatosť prokurátora vytvára predpoklad pre objektívne vyšetrowanie a zákonný postup v prípravnom konaní, ako aj rešpektovanie procesných práv obhajoby v danej fáze trestného konania. Uvedené atribúty sú dôležitými predpokladmi pre zabezpečenie prezumpcie neviny v jej širšom chápaní, ktorá zároveň predstavuje ústavnú procesnú zásadu trestného konania (čl. 50 ods. 2 ústavy) a je nevyhnutne spojená aj so základnými procesnými garanciami spravodlivého konania.

30. Podľa čl. 47 charty každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať. Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné

prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.

31. V uvedenom kontexte bolo pre posúdenie tejto časti ústavnej sťažnosti v rámci predbežného prerokovania rozhodujúce, či sťažovateľ v ďalších štádiách konania (v konaní pred súdom po prípadnom podaní obžaloby) má prístup k prostriedku nápravy z hľadiska ochrany svojich procesných práv.

32. Z právnej úpravy trestného konania, konkrétne z ustanovení § 241 až § 245, § 306 až § 329 a § 368 až § 392 Trestného poriadku, vyplýva, že sťažovateľ takýmito prostriedkami nepochybne disponuje. Z príslušných ustanovení Trestného poriadku [osobitne § 241 ods. 1 písm. f), § 321 ods. 1 písm. a) a § 371 ods. 1 písm. c) a e) Trestného poriadku] vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľom, a to tvrdenia o zásadných procesných pochybeniach orgánov činných v trestnom konaní (vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom – prokurátor, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu), potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na odmietnutie obžaloby, podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape trestného konania. Platná právna úprava trestného konania teda umožňuje sťažovateľovi v ďalšom štádiu trestného konania právne účinným spôsobom namietat porušenie základných práv a slobôd vrátane ním označených práv, a to pri preskúmaní obžaloby, následne prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých je konajúci súd, teda odvolací súd, prípadne dovolací súd, oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdení sťažovateľa o nezákonnosti procesu prípravného konania realizovaného orgánmi činnými v trestnom konaní (m. m. III. ÚS 173/2020, IV. ÚS 532/2020, III. ÚS 156/2021, II. ÚS 585/2021, II. ÚS 17/2022, II. ÚS 48/2022, IV. ÚS 80/2022, II. ÚS 192/2022, IV. ÚS 212/2022, II. ÚS 373/2022, IV. ÚS 494/2022).

33. Súdny príslušný na konanie v trestnej veci sťažovateľa po podaní obžaloby pritom spĺňajú požiadavky kladené na nezávislý súdny orgán (súd) v zmysle práva Európskej únie (porovnaj napr. rozsudok Súdneho dvora zo 17. 9. 1997 vo veci C-54/96, Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH proti Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, bod 23). Zároveň sú oprávnené aj povinné v rámci posúdenia zákonnosti konania predchádzajúceho podaniu obžaloby z hľadiska vylúčenia závažných procesných pochybení (konania a rozhodovania vylúčeného orgánu alebo podstatného porušenia práv obhajoby) poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa ako obvineného v trestnom konaní zaručeným ústavou, kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou a v prípade práv zaručených právom Európskej únie aj chartou.

34. Vzhľadom na okolnosti uvedené v bodoch 18 až 20 a v predchádzajúcom bode je zrejmé, že v prípade, ak by vo veci konal konkrétny prokurátor vylúčený zo zákonných dôvodov, vyznie rozhodnutie súdu (v jednotlivých štádiách konania až po dovolacie konanie) v prospech obvineného (sťažovateľa) bez ohľadu na nedostatok možnosti generálneho prokurátora prikázať vec už v prípravnom konaní inej súčasti prokuratúry a bez ohľadu na (opäť podľa štádia konania) možnosti reparovať taký nedostatok opakovaním prípravného konania. Presahuje rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia rozvíjať jednotlivé alternatívy rozhodovania všeobecných súdov a prípadne ex post aj ústavného súdu pri hypoteticky predpokladanej situácii konania vylúčeného prokurátora, je však zrejmé, že práve subsidiarita právomoci ústavného súdu, ale aj všeobecného súdu oproti prípravnému konaniu nie je, samozrejme, v konečnom dôsledku na ujmu osoby dotknutej

porušením jej práv. Tým zároveň ústavný súd reaguje na argument sťažovateľa o potrebe okamžitej nápravy reprodukovaný v závere bodu 10 tohto odôvodnenia.

35. Vzhľadom na uvedené skutočnosti nemožno prisvedčiť sťažovateľovmu tvrdeniu, že príkaz generálneho prokurátora č. k. IV/1 GPt 981/21/1000-6 z 5. novembra 2021 vo svojich účinkoch pozbavil sťažovateľa možnosti využiť pred súdom účinný prostriedok nápravy v súvislosti s namietanou zaujatosťou (všetkých) prokurátorov špeciálnej prokuratúry v jeho trestnej veci a porušil tak sťažovateľovo základné právo podľa čl. 47 charty v spojení s čl. 10 ods. 1 smernice 2016/343/EÚ. Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. novembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu